

Justitiedepartementet
Enheten för allmän ordning och säkerhet
103 33 STOCKHOLM

Promemorian Polisens tillgång till signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (Ds 2011:44)

Sammanfattning

Tullverket välkomnar och instämmer i promemorians förslag att Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen ges rätt att inrikta signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Tullverket delar även promemorians bedömning att såväl Säkerhetspolisen som Rikskriminalpolisen har ett stort behov av att få tillgång till uppgifter som inhämtas genom signalspaning, liksom det angelägna i att detta behov snarast kan tillgodoses på ett sätt som bedöms godtagbart med hänsyn till rättssäkerhets- och integritetsskyddsintressen. Tullverket delar även bedömningen att signalspaningen bör utföras av Försvarets radioanstalt inom ramen för myndighetens nuvarande organisation.

Frågan om vilka myndigheter som ska ges rätt att inrikta signalspaning kräver noggranna överväganden. Behovet och nyttan av att kunna inrikta och få tillgång till information via signalspaning måste givetvis vägas mot enskildas krav på rättssäkerhet och skydd för den personliga integriteten. Tullverket vill dock poängtera att de överväganden och bedömningar som görs i promemorian gällande polisens behov av att inrikta signalspaning i allt väsentligt gäller även för Tullverket. Därför bör även Tullverket, på motsvarande sätt som Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen, ges möjlighet att inrikta signalspaning på ett sätt som bedöms godtagbart med hänsyn till rättssäkerhets- och integritetsskyddsintressen.

Tullverket omfattas inte av promemorians förslag. Skulle regeringen göra bedömningen att det saknas beredningsunderlag för att i nu aktuellt lagstiftningsarbete ge även Tullverket möjlighet att inrikta signalspaning föreslår Tullverket att regeringen snarast tillsätter en utredning för att närmare kartlägga och belysa Tullverkets synnerligen angelägna behov av att kunna inrikta signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Bakgrund

Tullverket har under lagstiftningsarbetets gång påtalat vikten av att Tullverket inte fråntas möjligheten att inrikta signalspaning (t.ex. i Tullverkets yttrande i anledning av promemorian Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning (Ds 2009:1) och vid hearingen i Justitiedepartementet den 30 september 2009 i anledning av betänkandet Signalspaning för polisiära behov (SOU 2009:66)).

I den politiska överenskommelse som träffades under hösten 2008 i syfte att förstärka integritetsskyddet i samband med signalspaning ingick bland annat att Försvarets radioanstalt endast skulle få bedriva signalspaning på uppdrag av regeringen, Regeringskansliet och Försvarsmakten. Detta innebar en reduktion av de myndigheter som tidigare haft möjlighet att inrikta signalspaning och innebar i praktiken att en rad myndigheter, t.ex. Tullverket som tidigare haft möjlighet att inrikta signalspaningen inte längre gavs den möjligheten. Regeringen tillsatte mot den bakgrunden en utredning med uppgift att kartlägga och utreda Säkerhetspolisens och Rikskriminalpolisens behov av underrättelser om utländska förhållanden och hur behovet skulle kunna tillgodoses. Tullverket omfattades inte av direktiven och omfattas inte heller av promemorians förslag.

Tullverkets verksamhet

Allmänt om Tullverkets uppdrag

I Tullverkets uppgifter ingår enligt förordningen (2007:782) med instruktion för Tullverket bl.a. att övervaka och kontrollera trafiken till och från utlandet så att bestämmelser om in- och utförsel av varor följs samt att bedriva viss utrednings- och åklagarverksamhet i fråga om brott mot bestämmelser om in- och utförsel av varor.

Tullverket har en nyckelroll i samhällets gränsskydd med uppgift att förhindra olaglig införsel av varor till Sverige och EU. En av Tullverkets huvuduppgifter är att avslöja smuggling av illegala varor, en gränsöverskridande brottslighet som huvudsakligen har sitt ursprung utanför Sveriges gränser.

Tullverkets regleringsbrev för budgetåret 2012

Enligt målen i Tullverkets regleringsbrev för budgetåret 2012 ska Tullverket särskilt inrikta analys och kontroller av in- och utförselrestriktioner på hot mot hälsa, miljö och säkerhet (mål 2). Produkter som kan utgöra hot mot hälsa är bl.a. narkotika, alkohol och tobak liksom barnpornografi, samtliga lukrativa marknader för den grova och gränsöverskridande brottsligheten. Till området säkerhet räknas bland annat radioaktiva ämnen, redskap för tortyr, krigsmateriel, produkter med dubbla användningsområden, vapen samt varor som omfattas av sanktioner.

I arbetet med in- och utförselrestriktioner ska narkotika ges högsta prioritet (mål 5) och storskalig eller frekvent illegal införsel av alkohol och tobak ska ges hög prioritet inom den brottsbekämpande verksamheten (mål 6). Utgångspunkten för Tullverkets kontroller är att de ska vara riskanalys- och underrättelsebaserade och ha en hög träffsäkerhet.

Tullverket har vidare till uppgift att förhindra och bekämpa grov organiserad brottslighet. Enligt det fjärde målet i regleringsbrevet ska Tullverket begränsa den organiserade och storskaliga brottsligheten. Tullverket ska bidra till att minska antalet kriminella nätverk som ägnar sig åt narkotika-, alkohol- eller tobakssmuggling eller ekonomisk brottslighet. Här ingår även att begränsa den illegala införseln av skjutvapen som utgör ett stort och

allvarligt samhällsproblem vilket inte minst den senaste tidens dödsskjutningar i Malmö vittnar om.

Närmare om Tullverkets brottsbekämpande verksamhet

Tullverkets uppgift är, som ovan nämnts, att se till att in- och utförelsestrukturer efterlevs inom alla områden och varuflöden. Även om Tullverket måste prioritera sina kontrollinsatser ska hela varuflödet övervakas, vilket förutsätter att Tullverket kan överblicka varuflödet.

Tullverkets brottsbekämpande verksamhet ska, inom de prioriterade områdena narkotikabekämpning, storskalig eller frekvent illegal införsel av alkohol och tobak samt ekonomisk brottslighet, inriktas på att bekämpa den organiserade och storskaliga brottsligheten.

Illegal införsel av varor finansieras till stor del av internationell organiserad brottslighet. Det ställer höga krav på Tullverkets såväl internationella som nationella samverkan så att bekämpningen av den grova gränsöverskridande brottsligheten koordineras på ett effektivt sätt.

Internationellt samverkar Tullverket med tull- och polismyndigheter i andra berörda länder och med internationella organisationer och organ bland annat Europol, Eurojust och Östersjösamarbetet. Samverkan sker i den löpande verksamheten på ärendebasis, men även i formaliserade sammanhang som gemensamma analysgrupper eller gemensamma utredningsgrupper. Som exempel kan nämnas att inom Europol har man utifrån medlemsstaternas nationella bidrag tagit fram en gemensam hotbildsanalys för EU och därefter utarbetat handlingsplaner. Tillsammans med Rikskriminalpolisen ska Tullverket planera, genomföra och följa upp aktiviteterna i de operativa handlingsplanerna. Aktiviteter i handlingsplanerna avser bl.a. underrättelseinhämtning och informationsutbyte nationellt och internationellt.

Nationellt samverkar Tullverket främst med berörda brottsbekämpande myndigheter inom ramen för regeringens satsning på samordnade myndighetsinsatser mot grov organiserad brottslighet (GOB), Ju 2008/5776/PO. Tullverket deltar aktivt i myndighetsgemensamma insatser för att metodutveckla underrättelsearbetet, men samverkan sker även i den löpande verksamheten på ärendebasis.

Det kan också nämnas att Tullverket tillsammans med Rikspolisstyrelsen har ett gemensamt uppdrag att vidta åtgärder för att minska den illegala införseln av skjutvapen till Sverige, Ju/2011/4092/PO. I arbetet ska myndigheterna kartlägga införselns omfattning och de tillvägagångssätt som används. Med utgångspunkt ur kartläggningen ska bl.a. underrättelsearbetet mellan berörda myndigheter fördjupas. För en sådan kartläggning är underrättelseinformation av olika slag nödvändig.

Vidare bekämpar och förhindrar Tullverket den grova organiserade brottsligheten genom egna utredningar och inte minst genom ett eget effektivt underrättelsearbete.

Särskilt om Tullverkets s.k. icke-spridningsarbete

I Tullverkets brottsbekämpande verksamhet ingår att förhindra och utreda terroristbrott som sker genom smuggling av vissa angivna varor enligt lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. Tullverket har också befogenheter att förhindra, utreda och beivra brott enligt lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. Sådana varor kan användas som eller för att tillverka massförstörelsevapen eller annat krigsmateriel.

Tullverket deltar aktivt i det s.k. icke-spridningsarbetet, dvs. med åtgärder som syftar till att förhindra spridning, produktion och anskaffning av massförstörelsevapen. Tullverket hänvisar i denna del till vad som tidigare framförts i Tullverkets yttrande angående promemorian Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning (Ds 2009:1), och konstaterar att Tullverkets delaktighet är av avgörande betydelse för ett gott resultat i detta arbete (yttrandet bifogas).

Tullverkets behov av signalspaning

Av Tullverkets tidigare lämnade yttrande beträffande promemorian Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning (Ds 2009:1) framgår att Tullverket tidigare har haft möjlighet att inrikta signalspaning. Sådan inriktning har under åren skett i en inte obetydlig omfattning och har varit viktig för Tullverkets förmåga att uppfylla sitt uppdrag framgångsrikt.

Vad gäller de hot- och riskbedömningar samt den grova brottslighet som Tullverket har i uppdrag att förebygga, förhindra, upptäcka och bekämpa så har den inte sällan sitt ursprung utomlands, eller har i vart fall kopplingar till utländska förhållanden. Tullverket saknar dock befogenhet att själv agera och bedriva verksamhet utanför Sveriges gränser. Kunskap om dessa utländska förhållanden måste således tillgodoses på andra sätt. Ett sätt är att samverka med andra myndigheter såväl i Sverige som i andra länder, vilket Tullverket också gör i betydande omfattning.

Även om viss underrättelseinformation utbyts i olika samverkansforum så är det inte tillräckligt. Tullverket har behov av att självständigt kunna påverka inriktningen av den information som behövs. Om Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen ges möjlighet att inrikta signalspaning, men inte Tullverket, så finns det risk för en snedfördelning av information i samarbetet, vilket på ett påtagligt sätt kan komma att påverka Tullverkets förutsättningar att t.ex. leda egna insatser. För att fortsatt kunna fullgöra sitt uppdrag och på ett effektivt sätt samverka med andra, såväl nationella som internationella myndigheter, bör Tullverket således som komplement till andra informationskällor åter ges en möjlighet att kunna inrikta signalspaning.

Tullverket vill även påpeka att det som Rikskriminalpolisen framfört angående sitt behov av signalspaning och som redogörs för i promemorian på sid. 36 i allt väsentligt gäller även för Tullverket.

Sammanfattningsvis har Tullverket, mot bakgrund av vad som framförts i detta yttrande, liksom Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen, ett betydande behov av att kunna inrikta signalspaning för att effektivt kunna förebygga och förhindra terrorism och sådan grov och gränsöverskridande brottslighet som kan hota väsentliga nationella intressen. Tullverket bör därför åter ges möjlighet att inrikta signalspaning på ett sätt som bedöms godtagbart med hänsyn till rättssäkerhets- och integritetsskyddsintressen. Förslagsvis genom att i promemorians lagförslag lägga till Tullverket efter Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har deltagit generaltulldirektören Therese Mattsson (beslutande), chefsjuristen Charlotte Zackari, produktionsprocessägarna Sven-Peter Ohlsson och Per Westberg samt juristen Sofia Wirlée (föredragande).

TULLVERKET

Therese Mattsson

Sofia Wirlée

Bifogas

Tullverkets yttrande med anledning av Promemorian Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning (TV0-2008-933)

Kopia:

Finansdepartementet, S3

VLS

KOM

BB

NE